

تعلیقہ علی شرح فصوص الحکم

■ امام خمینی
■ عربی

فصوص الحکم تألیف محیی الدین عربی و شرح آن از محمود قیصری است و امام خمینی شرح فصوص را در هفت سالی که از محضر مرحوم شاه آبادی استفاده می کردند، نزد ایشان خوانده و تاریخ تألیف این تعلیقہ ہم همان سال هاست. این تعلیقہ را حضرت امام خمینی در حواشی نسخه چاپی شرح فصوص نوشته بودند و پس از پیروزی انقلاب اسلامی توسط موسسه تنظیم و نشر آثار امام منتشر شد.

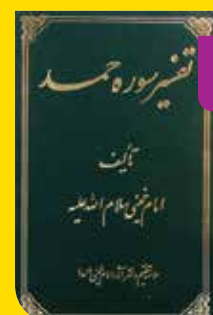
تعلیقہ علی مصباح الانس

■ امام خمینی
■ عربی

مفتاح غیب الجمع والوجود تألیف صدرالدین محمدبن اسحاق قونوی و شرح آن به نام مصباح الانس تألیف محمدبن حمزه بن محمد عثمانی معروف به ابن فناری است. امام خمینی مصباح الانس را تا صفحه ۴۴ از سال ۱۳۵۰ تا ۱۳۵۴ قمری نزد مرحوم آقای شاه آبادی خوانده است. تعلیقہ علی شرح حدیث راس الجالوت شرح حدیث راس الجالوت و سیر سوره حمد از دیگر آثار امام در زمینه عرفان، اخلاق و فلسفه است.

تفسیر سوره حمد

■ امام خمینی
■ فارسی

تفسیری است عرفانی بر سوره حمد که امام خمینی در سال های اول پیروزی انقلاب در پنج جلسه بیان فرمودند و مکرر چاپ شده است. امام خمینی در کتاب سرالصلوة، سوره حمد و توحید را به طور مختصر با اشاراتی عرفانی تفسیر کرده اند و نیز در کتاب «آداب الصلاه» سوره حمد و توحید و انازلناه را به گونه ای مفصل تر تفسیر کرده اند.

بلندترین فریاد

نگاهی به کتاب های **سره الصلاه و آداب الصلاه** امام خمینی

علی محمودی پژوهشگر

«در اسلام از نماز هیچ فریضه ای بالاتر نیست. چطور نماز را این قدر سستی می کنید در آن؟ از نماز همه این مسائل پیدا می شود. شما پرونده هایی که در دادگستری ها در جاهای دیگر، دادگاه ها هست بروید ببینید. از نماز خوان ها ببینید پرونده هست آنجا از بی نمازها پرونده هست، نماز پشتوانه ملت است. سیدالشهداء در همان ظهر عاشورا که جنگ بود و آن جنگ بزرگ بود و همه در معرض خطر بودند وقتی که یکی از اصحاب گفت که ظهر شده است، فرمود که «یاد من آوردید نماز را و خدا تو را از نمازگزاران حساب کند» و ایستاد در همان جا نماز خواند... نماز یک کارخانه انسان سازی است. ما با ذکر خدا، با اسم خدا پیش برویم و نماز بالاترین ذکر خداست. حضرت امام نماز را عامل ترس شیاطین می دانند و می فرمایند: شیطان ها از نماز می ترسند، از مسجد می ترسند.» این سخنان امام خمینی در سال ۱۳۶۳ است که عبارت مشهور «نماز یک کارخانه انسان سازی است» به عنوان گل سر سبد آن شناخته می شود.

اما امام خمینی تنها در اقوال و گفتار خود توصیه به فریضه عزیزه نماز را یادآوری نمی کردند. ایشان نخستین آثار مکتوب خود را درباره نماز در سنین جوانی به رشته تحریر درآوردند. در کتاب های امام خمینی (س) نماز عروج به مقام قرب و حضور در محضر انس معرفی شده که سرمایه تعیش آن عالم و سرچشمه سعادت آن نشئه است. این معجون الهی که با کشف تام محمدی صلی الله علیه و آله برای درمان تمام دردها و نقض های نفوس فراهم آمده دردهای انسان را درمان می کند و باعث وصول او به خداوند متعال می گردد. اگر کتاب های امام خمینی را مطالعه کنیم، خواهیم دید اوصافی درباره نماز بر قلم آن بزرگوار

جاری است که نشانگر معرفت ایشان به عمق و کنه این عبادت جامع است. امام نماز را عین معراج واقعی می دانند که دارای حالت ها و مراحل گوناگونی است که برای افراد مختلف به تناسب درجه ای ایمان نمازگزار و حضور قلبی وی در نماز، تفاوت دارد. امام خمینی -رحمه الله علیه- به دلیل مسئله معراج و واقعی بودن نماز، در تفسیر نماز به تطبیق دادن آن با حدیث معراج پیامبر پرداخته اند، زیرا بنا بر دستور پیامبر اسلام اذکار آن سفر هم در نماز از جمله در رکوع و سجود گنجانیده شده است (همان گونه که در حدیث معراج آمده است). امام خمینی در مکتوبات خویش نماز را سفر الی الله و فی الله و من الله می دانند، سفر مؤمن و سالک به سوی خدا، چهار مرحله دارد که در اصطلاح «اسفار اربعه» خوانده می شوند. سالک در این سفرها، مراتبی خاص را می پیماید و به دگرگونی های روحی خاصی دست می یابد که شرح مفصل آن در کتب عرفانی آمده است. اما این کتب عرفانی کدام است؟

سر الصلاة با نام کامل «سر الصلاة معراج السالکین و صلاة العارفين» یکی از این کتاب های عرفانی است که پیرامون حقیقت نماز در عرفان اسلامی به زبور طبع آراسته شده است. این کتاب یکی از آثار اولیه امام خمینی است که در ۱۹ خرداد ۱۳۱۸ به اتمام رسیده و در ۲۶ فصل سامان یافته است. این کتاب برای اولین بار در جلد اول «یادنامه شهید مطهری»، در سال ۱۳۶۰ با اجازه و اهدای خودش در ۷۱ صفحه از سوی انتشارات آموزش انقلاب اسلامی به چاپ رسید. سپس تحت عنوان «اسرار نماز یا معراج السالکین و صلاة العارفين» در ۱۲۰ صفحه بدون ذکر خصوصیات چاپ شد و برای سومین بار تحت عنوان «سر الصلاة یا صلاة العارفين و معراج السالکین» در ۱۸۴ صفحه با ترجمه آیات و روایات و تصحیح و مقدمه سیداحمد فهری از سوی انتشارات پیام آزادی منتشر شد. برای مرتبه چهارم نیز همراه با ترجمه آیات و

روایات و شرح مطالب در ۳۰۷ صفحه از سوی سیداحمد فهری تنظیم و توسط انتشارات نهضت زنان مسلمان چاپ و منتشر شد. البته چاپ جدید این کتاب در دهه هفتاد مشتمل بر مقدمه آیت الله جوادی آملی، وصیتنامه ای اخلاقی از امام خمینی خطاب به فرزندش سیداحمد، متن اصلی کتاب سرالصلوة، فهرست های راهنما و تصویر کامل دستخط نسخه اصل کتاب است که توسط موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی منتشر شده است. این کتاب شرح برخی از مقامات روحی اولیای خدا در سلوک روحانی و معراج ایمانی نماز است. در این کتاب نویسنده به بیان چگونگی نماز، حضور قلب، طهارت با آب و خاک، مکان و لباس و بدن نمازگزار، وقت نماز، سر استقبال کعبه و اسرار واجبات نماز - به زبان اهل عرفان - پرداخته است. به عقیده حاج منوچهری اصل سخن خمینی در این اثر، «بیان اسرار اذکار افعال و مقارنات نماز» است، چنان که نزد عارفان و واصلان محقق می گردد. مؤلف در این اثر به تفاوت میان نمازهای کسان مختلف نیز پرداخته و نماز اهل ایمان و اهل باطن، اصحاب حقیقت و اصحاب سر، اصحاب قلوب و اصحاب جذب و اصحاب ولایت و ارباب صحو بعد المحورا در لایه ها و سطوح مختلف بیان داشته است.

موضوع اصلی کتاب سر الصلاة تبیین اسرار نماز یا سلوک روحانی و معراج ایمانی عرفانی است و مؤلف به لحاظ جامعیت در فنون و علوم اسلامی، سعی نموده است مهم ترین رازهای این عروج ایمانی را از مقدمات نماز تا مقارنات و مناسبات آن با انطباق بر اصول و امهات مسائل عرفانی و برهانی و قرآنی بیان کند و از عهده آن به خوبی برآمده است. در مقدمه کتاب در این زمینه می فرماید: «... ارادت خالص کردم که برخی از مقامات روحیه اولیاء عظام را در این سلوک روحانی و معراج ایمانی عرفانی به رشته تحریر درآورم.» ابتدا مقامات و مدارج انسان را با توجه به تقسیمات چندگانه ی